

Sote- ja maakuntaudistus sekä valinnanvapauden lisääminen voidaan toteuttaa myös onnistuneesti

**Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin esitys sote- ja
maakuntaudistusten jatkovalmisteluun**

SuPer

9/2017

Miksi nyt jatkovalmistelussa olevien uudistusten suuntaa on tarkistettava?

- Maakunnille nyt kaavailtu tehtäväkenttä on liian laaja. (SOTE, pelastustoimi ja monet valtionhallinnon tehtävät).
- Maakuntien valtion rahoitus on yleiskatteista, eli maakunta saa päättää itse rahoituksen kohdentamisesta eri tehtäviin (4 §)
- Maakuntien rahanjaossa sote-sektori kärsii (**SÄÄSTÖTAVOITE 3 mrd €**)
- Soten rahanjaossa ensin rahoitetaan erikoissairaanhoidon ja viimeisenä tehtävät, missä maakunnilla on suurin harkintavalta resurssien osalta
  - ⇒ *Ennaltaehkäisevä työ ja erityisesti kotiin annettavat palvelut tulevat kärsimään eniten*
  - ⇒ *Suurempia kustannuksia aiheuttavat toimenpiteet lisääntyvät ja tämä lisää erikoissairaanhoidon ja muiden kalliiden hoitojen kustannuksia*
  - ⇒ *Kotiin annettavien palveluiden resurssit heikkenevät ja asiakkaiden oma rahoitusvastuu palveluista tulee kasvamaan*

Näin toteutettuna sote- ja maakuntauudistuksesta tulee toimiva

- Maakuntauudistus on mahdollista toteuttaa siten, että maakunnat ottavat vastuulleen kaikki muut tehtävät, mutta ei sote-sektorin tehtäviä
  - Maakunnan tehtävien rahoitus jää valtion vastuulle
  - Sote-sektorista vastuun ottavat maakunnan kokoiset kuntayhtymät ja niille tulee myös verotusoikeus
- ⇒ Saadaan leveämmät hartiat järjestäjälle
- ⇒ Sote-sektorin integraatio erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon ja muun soten kesken toteutuu
- ⇒ Turvataan valinnanvapauden lisääntyminen sote-palveluissa
- ⇒ Turvataan tavoiteltavien säästöjen toteutuminen hallitusti

Eduskunnan perustuslakivaliokunta piti 19.2.2015 lausunnossaan seuraavia vaihtoehtoja mahdollisina sote-uudistuksen toteuttamistapoina

- Tehtävät siirretään kunnilta perustuslain 121 § :n 4 momentissa tarkoitetuille kuntaa suuremmille itsehallintoalueille, joilla kansanvaltaisuus toteutuisi välittömien vaalien kautta ja joilla lisäksi olisi verotusoikeus
- Luodaan yksitasoinen kuntayhtymämalli
- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirtäminen kokonaisuudessaan kunnilta valtiolle.

Toteutuuko kuntien ja kuntalaisten tahto paremmin maakunnassa vai kuntayhtymässä?

Maakunta

- Kuntalaisilla on mahdollisuus antaa palautetta maakunnan vastuulla olevista palveluista.
- Palautteella ei ole mitään juridista painoarvoa ja kuntalaisten todellinen vaikutusmahdollisuus toteutuu ainoastaan neljän vuoden välein maakuntavaltuuston vaaleissa äänestämällä.
- Suuri osa kunnista ei saa edustajaa maakunnan korkeimpaan päätöksentekaelimeen eli maakuntavaltuustoon.

Kuntayhtymä

- Kuntayhtymässä jokaisella kunnalla on kunnan valitsema edustaja/edustajat. Edustajilla on oikeus tuoda esille kunnan mielipide suoraan ylimmässä päätöksentekaelimessä.

Toteutuuko aito demokratia maakuntavaaleissa?

- Maakuntavaaleissa suuri osa kunnista ei saa edustajaa maakuntavaltuustoon (ks. Maakuntavaltuustojen vaaliennuste (www.superliitto.fi/sote))
- Maakuntavaltuutetun kotipaikkakunnalla on varmasti merkitystä kun maakunnat tekevät päätöksiä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamisesta ja toimipisteistä
- Miten äänestäjät valitsevat ehdokkaansa maakuntavaaleissa?
  - Puolueen perusteella?
  - Ehdokkaan perusteella?
  - Kotikuntansa perusteella?

Mitä hyötyä olisi sote-alueiden verotusoikeudella?

- Jos sote-alueelle annetaan verotusoikeus, niin kustannustenhallinta ja tavoiteltavat säästöt ovat silloin helpommin saavutettavissa.
- Peruskunnille ei myöskään tule lisämaksuja sote-kuntayhtymältä, mikäli kuntayhtymällä olisi itsenäinen verotusoikeus.
- Maan eri alueiden väliset veronmaksukyvyt on helppo huomioida kuntien/kuntayhtymien valtionosuusjärjestelmissä.

Valinnanvapauden toteutuminen on myös mahdollista palvelusetelien avulla

- Palveluseteli on perustuslakivaliokunnan aiemman kannan mukaan yksi tapa toteuttaa julkiselle vallalle perustuslain 19 § :n 3 momentissa asetettua velvollisuutta turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut (PeVL26/2017vp ja PeVL10/2009vp).
- Palvelusetelien käyttö sote-sektorilla oli vain 121 M€ eli n. 0,6% kaikista sote-sektorin menoista vuonna 2015. (Lähde: Tilastokeskus)
- Jos palvelusetelien/ asiakassetelien lisäksi asiakkaalta vaaditaan sote-palveluista asiakasmaksun lisäksi omaa rahaa, niin silloin on huomioitava perustuslain 6 § ja asiakkaiden yhdenvertainen asema.

Maakunta- ja sote-uudistusten jatkovalmistelussa on kiinnitettävä huomiota myös moniin muihin tärkeisiin tekijöihin

- Kansalaisille on pystyttävä tarjoamaan hyvä hoito koko maassa.
- Uudistukselle asetettu 3 mrd € säästötavoitteen onnistumisen kannalta keskeisessä roolissa ovat kotiin annettavien palveluiden toimivuus.
- Syrjäseutujen elinvoiman säilyttämisen kannalta tärkeää on myös se, että niillä säilyy hoitoalan työpaikkoja. Hoidon turvaaminen lähellä omaisia on usein myös kansalaisille inhimillisempi vaihtoehto.

Koulutetulla hoitohenkilöstöllä suuri merkitys uudistusten onnistumisessa

- Ilman hoitoalan koulutusta tai välttämätöntä kielitaitoa olevan työvoiman lisääntyminen hoitotyössä vaarantaa sekä asiakasturvallisuuden että lisää kalliimpia korjaavia toimenpiteitä erikoissairaanhoidossa tai laitoshoidossa.
- Jos toimintamallit ja työnantajat vaihtuvat jatkuvasti sote-sektorilla, niin koulutettu hoitohenkilöstö katoaa alalta. Tästä seuraa kohoavat kustannukset ja heikkenevät palvelut.
- Henkilöstön jaksamisen ja perhe-elämän tukemisen kannalta on myös tärkeää, että työntekijöiden työmatkat tai työpäivät eivät saa venyä liian pitkiksi. Jos näin käy, niin moni koulutettu työntekijä joutuu vaihtamaan alaa.

KIITOS

**Lisätietoja:
www.superliitto.fi**